

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FŐMUNKATÁRS:

VÁRADI KÁROLY.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KISS SÁNDOR.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, BENEDEK SAMU, HEGEDŰS ISTVÁN, DR. INCZE BÉLA.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 6 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik Szent-egyházutca 20. szám alatt); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútca, 7. sz. a.) küldendők.

A magyarországi tanító-egyesületek országos szövetségének alakuló közgyűlése.

Budapest, 1879. aug. 20-án.

Hosszas várakozás után, végre teljesült Magyarország néptanítóinak azon régi ohajtása, hogy hazánk tanító-egyesületei és testületei egy országos egyesületté, úgynevezett szövetséggé alakuljanak.

E szövetség fontosságát elismerte nemcsak a tanügyi, hanem a napisajtó is. Az egyesülés magasztos czélja tanügyi kérdésekben az összes tanítóság szavát latba vetni, tanügyi közvéleményt teremteni. Ennek elérésére azonban szükséges, hogy valamennyi tanító egyesület csatlakozzék a szövetséghez, mert csak ez esetben használhatja az az országos nevet, s érheti el nemes célját. — Midőn így egyfelől örömmel jelezhetjük, hogy a szövetség — bárcsak ideiglenesen — megalakult s annak folyó hó 20-án tartott alakuló gyűlésén 21 tanító egyesület vett részt 130 képviselő által, — másfelől azonban sajnálattal kell constatólnunk azt, hogy a tanító egyesületek nagy része, még mindig hideg közönnyel szemléli a kisebbség munkásságát, s e magasztos eszme diadalra juttatása érdekében, úgy látszik, sajnálja a fáradságot. — E súlyos vád tanító egyesületeink nagy részére talál, hisz 150 egyletből csak 21 jelentette ki eddig a szövetséghez való csatlakozását, s ez aggodalmat kelthet a szövetség végleges megalakulhatása iránt. De ha figyelemre vesszük azt, hogy maga a végrehajtó-bizottság egy héttel a gyűlés megtartása előtt, még nem tudta, hogy a gyűlés megtartható-e vagy nem, s hogy ennek daczára egy heti rövid idő alatt 21 egyesület választotta meg, és küldte el képviselőit: bizalommal tekinthetünk a jövő elé, — remélve, hogy a többi tanító-egyesületek is minél előbb csatlakoznak. Főleg az erdélyi kerület tanító-egyesületeit, melyek eddig a torda-aranyosmegyei és a kolozsmegyei tantestület kivételével, ez ügytől távol tar-

tották magokat, — kérjük, hogy a lehető legrövidebb idő alatt tárgyalják e kérdést, tegyék magukévá e fontos ügyet, s csatlakozzanak a szövetséghez, mely csakis teljes egyetértés mellett fog sikeresen működhetni.

Magáról az alakuló gyűlés lefolyásáról a következőket közöljük:

A közgyűlést a III-dik egyetemes tanító-gyűlés végrehajtó bizottságának zárgyűlése előzte meg, mely egyszersmind előértekezlet is volt.

Péterfi Sándor bizottsági elnök nyitotta meg az értekezletet. Üdvözölve a megjelent tagokat, előadja a szövetség megalakulása ügyében eddig kifejtett munkásságot. Főlemlíti, hogy 7 évvel ez előtt már a szövetség eszméje közel állott a megvalósuláshoz, s mind e mellett maig is csak az alapszabály készítésénél vagyunk. Az egyetértést a tagok figyelmébe ajánlva végzé, éljenzéssel fogadott beszédét. Ezután titkár Lakits Vendel fővárosi tanító olvassa fel az alakuló gyűlés napi rendjét.

Rieger Imre kolozsmegyei képviselő felszólal az iránt, hogy e tárgysorozat miért nem közöltetett előbb az egyes tanító-egyesületekkel, hogy azok azt tudomásul véve, megbizottjaik a kellő előkészülettel jöhettek volna e gyűlésre.

Ennek kapcsában Göz József budai tanító interpellálja a végrehajtó biz. titkárát az iránt, hogy a megkészített alapszabályok miért nem terjesztettek fel megerősítés végett a kormányhoz annak idején, s miért halasztatott a beadás július hó 21-ig, minek folytán a szabályzat a mai gyűlésig megerősítve vissza sem érkezhett, és így a szövetség ez alkalommal véglegesen nem alakulhat meg.

Elnök kijelenti, hogy ez interpellációra válaszul szolgálанд a végrehajtó bizottság működéséről szóló beszámoló jelentés.

A napirend elfogadása után Lakits Vendel röviden beszámol a végrehajtó bizottság működéséről. Előadja, hogy a bizottság 6 gyűlést tartott. Fő teen-

dője az „Eötvös-alap“ kezelése és gyarapítása volt. Megkésztette az országos szövetségnek alapszabály tervezetét, s azt megvitatás végett közölte a vidéki egyesületekkel. A beküldött vélemények alapján nem terjesztette fel megerősítés végett a szabályzatot február havában, hanem azt május havára halasztotta, ismételt felszólítva az egyesületeket véleményeik beküldésére. Ez észrevételek figyelembe vételével (?) módosítván az alapszabály-tervezetet, a kormánynak benyújtotta, honnan azonban még vissza nem érkezett. Az alakuló gyűlés megtartását mindamelllett is szükségesnek látták annyival is inkább, mivel a gyűlésre 21 egyesület jelentkezett. Ezen egyesületek a következők: 1) Népevelők pesti egylete. 2) Budapesti tanító egylet. 3) Budapesti tantestület. 4) Siklóvidéki tanító-egylet. 5) Szabolcs-megyei tanítóegylet. 6) Kolozsmegyei tantestület. 7) Aradvidéki tanító-egylet. 8) Nyitramegyei tantestület. 9) Csanádmegyei tanító-egylet. 10) Pécsi tanító-egylet. 11) Délmagyarországi tanító-egylet. 12) Szatmárvidéki tanító-egylet. 13) Érmelléki ref. tanító-egylet. 14) Torda-aranyosmegyei tanító-testület. 15) Felső-vári tanító-egylet. 17) Czeglédvidéki tanító-egylet. 17) Egervidéki r. k. tanító-egylet. 18) Vasmegyei tanító-egylet. 19) Pécsvaradvidéki tanító-egylet. 20) Soproni tanító-egylet. 21) Esztergom-Párkány kerületi tanító egylet.

A titkári jelentés után elnök jelenti, hogy Békei Imre budapesti tanfelügyelő úr hivatalosan értesíti a bizottságot, hogy a szövetség alapszabályai a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól e hó 17-én végintézkedés végett áttétettek a belügyminisztériumhoz.

Ezután Péterfi Sándor a maga és tisztársai nevében, megköszönve a bennök helyezett bizalmat, leköszön, s ezzel a bizottsági gyűlés, országos szövetségi közgyűléssé alakult át.

E gyűlés ideiglenes vezetésére korelnöknek W erga Ferencz pécsi igazgató tanító, — jegyzőnek pedig Schneider István pécsi képviselő s a „Néptanoda“ szerkesztője választatott meg.

A bejelentett és jelenlevő képviselők nevei felolvastatván, korelnök felhívja a gyűlést, az alapszabályok 21-ik §-a értelmében való megalakulásra, illetőleg tisztviselők s választmányi tagok választására.

Kiss Sándor kolozsmegyei képviselő előadja, hogy a választást megelőzőleg az alapszabályok főbb pontjai megvitatását kell eszközölnünk, mert e szabályzatban sok oly pont van, mely a vidéki egyesületeket a szövetségbe való belépéstől vissza fogja riasztani.

Hibáztatja a végrehajtó bizottság azon eljárását, hogy az alakuló gyűlés egybehívása előtt terjesztette fel megerősítés végett a szabályzatot. Előadja továbbá, hogy az egyes egyesületek véleményeit a végrehajtó bizottság figyelembe nem vette. Kívánja, hogy legalább most tereltesék az ügy a rendes menetére s mielőtt az alakulás megtörténék, a szabályzat főbb és elvies jelentőségű pontjaira nézve, jussunk a kellő megállapodásra.

Somlyai József (fővárosi) az alapszabályok végleges megállapítását a választmány teendőjének tartja, s ezért szükségesnek látja az alakulást.

Steiner István és Tanos Imre fővárosi tanítók szintén a megalakulás, illetőleg a tisztikar megválasztása mellett szólnak.

Péterfi Sándor hasonló értelemben nyilatkozik, e mellett hivatkozik arra, hogy a kisebbség legyen az bármely egyesület is, meg kell hogy hajoljon a többség véleménye előtt, s a végrehajtó bizottságnak a többség nézetével egyező eljárása miatt nem szabad a kisebbségnek érzékenykednie; kívánja, hogy a tisztikar s a választmány megválasztassék.

György Aladár fölemlíti, hogy az alapszabályok a kormánytól módosítással fognak bizonyára leérkezni, ezért nem tartja szükségesnek azt, hogy az alapszabályok megvitatásába bocsátkozzék a gyűlés, a szervezkedést kívánja.

Kiss Sándor beismeri, hogy alapszabályt közgyűlés nem alkothat, ezt nem is kívánta, csupán a főbb elvek tisztázását ohajtja, melyek majd a módosításnál, a vidéki egyesületek érdekében, figyelembe veendőek lennének. Kijelenti, hogy nem akar kicsinyes részletekbe bocsátkozni. Az érzékenykedés vádját pedig visszautasítja.

A gyűlés erre elhatározta, hogy azonnal szervezkedni fog, de a választás megejtése után az alapszabályzat főbb pontjait discussio tárgyává teszi, s Kiss S. felhivatik, hogy a szükséges módosításokra indítványait tegye meg.

Ezután a választás következett: György Aladár az elnöki tisztségre Péterfy S. ajánlja, mely ajánlatot a jelen volt képviselők lelkesült éljenzéssel fogadták. — Péterfy a megválasztást köszönettel veszi, de mint állami szolgálatban levő férfit ezt el nem fogadhatja. E felhozott okot a jelen voltak helyesnek ismervén el, a lemondást elfogadták s a szövetséget következőleg alakították meg: elnök lett Lakits Vendel, I. alelnök Péterfy Sándor, II. alelnök Trájtler Károly, III. alelnök György Aladár, titkár Somlyai József, I. jegyző Luttenberger Ágost, II. jegyző Steiner István, III. jegyző Göz József, pénztárnok Orley János, ellenőr Hetzer József, levéltárnok Schön József, könyvtárnok Ledényi Ferencz. A központi választmányba a következő 48 tag választatott be: Rill József, Vajdady Gusztáv, dr. Kiss Áron, Lederer Ábris, Rákóczy Lajos, Tanos Imre, Sántha Lajos, Gyurkovits Béla, Schmid Gyula, Wascher József, Schneider János, Murányi Kálmán, Kurz Samu, Schmid Albin, Schmidt M. Ferencz, Kafka Károly, Jenni József, Hönigfeld Adolf, Kálnay Nándor, Ulerich Gyula, Schettel József, Molnár Aladár, dr. Ballagi Aladár, Bereti János, Barczen János, Falvay Antal, Frey József, Fuchs János, Komócsy József, dr. Perlaky Mihály, Pollák Chaum, Sebestyén Gy., dr. Szabóky Adolf, P. Szathmáry Károly, Seligmann

Eleazár, Szerdahelyi Adolf, Göndöcs Lajos, Tanos Sándor, Weisz B. Ferencz, Wehner Gyula, Dusóczky Károlyné, Zirzen Janka, Sarcevičs Teréz, Stettina Ilona, Sretvizer Lajos, Kerékgyártó Elek.

A megválasztott tisztviselők helyeiket elfoglalván, elnök felszólítja Kiss Sándor kolozsmegyei képviselőt az alapszabályok módosítására vonatkozó indítványának előadására.

Kiss Sándor annak előrebocsátása után, hogy bár sok észrevétele volna, itt csak a főbket kívánja előadni; így első sorban azt kívánja, hogy a szövetségi közgyűlés ne évenként, hanem csak minden 3-ik évben egyszer tartassék, és pedig az egyetemes tanító-gyűléssel egyidejűleg. Indítványát főleg az anyagi erő hiányával indokolja. — E javaslat Péterfi Sándor s még többeknek hozzászólása után elfogadtatott.

Gööz József budai képviselő azt javasolja, hogy a szövetség gyűlésére minden egyesület részéről egy képviselő küldessék, a kinek annyi szavazata lenne, a hányszor 10 tagja van az illető egyesületnek. E mellett szól Trájtler Károly budai tanító. De ez indítványt a közgyűlés nem fogadta el.

Schneider István pécsi képviselő azt kívánja, hogy a szöv. közgyűlés évenként egyszer és pedig az országos választmányi üléssel kapcsolatban tartassék. Nem fogadtatott el.

Rieger Imre kolozsvári képviselő, nem tartja helyesnek azt, hogy a központi választmányban a vidéki képviselőknek szintén szavazati jog van biztosítva, mert ez a központ felelősségét megnehezíti, ezért azt óhajtja, hogy a központi választmányból a vidéki képviselők teljesen kizárassanak, e helyett azonban az országos választmány hatásköre szélesítettnek ki, s figyelembe kívánja vétetni azt is, hogy ez országos választmány akként szerveztessék, hogy itt a vidéki egyesületek képviselői legyenek többségben. Ajánlata annak idején figyelembe fog vétetni.

Kiss Sándor a szövetség jelen szervezetében helyesnek találja a képviselői rendszer alkalmazását, de azon kulcsot, mely után az egyes egyesületek képviselőiket megválaszthatják, nem tartja célszerűnek, mert e szerint a tekintélyesebb egyesületek egy-egy szövetségi közgyűlésre 10—20, sőt még több képviselőt kellene hogy küldjenek, erre szintén nincsen elég anyagi erőnk, ép ezért azt ajánlja, hogy a szövetségi közgyűlésre ne minden 10, hanem csak minden 25 tag után küldhessenek egy-egy képviselőt.

Ez indítvány hosszabb vitára adott alkalmat; pro et contra hozzászóltak Tanos Imre, Györffy Iván, Berecz Gyula, Horváth Illés, melyek után a közgyűlés az indítványt magáévá tette s ez is a már megtett és elfogadott észrevételekkel a központi választmány figyelmébe ajánlatott, annak idején leendő felhasználás végett.

Ezután a napirend szerint a somogy megyei tani-

tó-egyesületnek a tanítók fegyelmi ügyének szabályozása tárgyában tett indítványa adatott elő. Ez áttétetett a központi választmányhoz azon utasítással, hogy e kérdést megvitatás végett közölje a szövetkezett egyesületekkel.

A népoktatási törvény revisiojának a kormánytól való sürgetésével szintén a központi választmány bizatott meg.

Az indítványok során Péterfi Sándor javasolja, az „Eötvös alap“-nak akként való szervezését, hogy abból azon tanítóknak tiszteletdíj nyujtassék, kik a magyarosítás érdekében tevékenyen működtek, továbbá, hogy tiszteletdíjat lehessen adni a tanítói pályán érdemek közt megőszült jubilans tanítóknak. E 2 indítvány az „Eötvös-alap“ bizottsághoz tétetett át.

Somlyai József (fővárosi) indítványozza, hogy tekintettel arra, miszerint a szövetség jelenleg nincs azon kedvező helyzetben, hogy külön központi szaklapot adhatna ki, addig is míg ez megtörténhetik a szövetség hivatalos közlönyekül a „Népnevelők Lapját“ ismerje el. Elfogadtatott.

Több tárgy nem lévén elnök köszönetét fejezvé ki mindazoknak, kik a szövetség érdekében munkásságot fejtettek ki, s ez ügyet a jövőre is melegen figyelmökbe ajánlva a gyűlést bezárta.

Közli Rieger Imre.

Buisson felolvasása a szemléltetésről.

(Folytatás.)

E szerint nem is óhajtom — megvallom önöknek és engedjék meg, hogy ezt nyilatkoztassam ki teljes őszinteséggel — a tárgyi leckéknek egy meghatározott órára szabását. Hadd szerepeljen az vagy az olvasás és írás tanítása alkalmával, vagy egy nyelvi dolgozat, történelmi lecke, földrajzi, nyelvtani tanítás közben. Ha husz perc helyett csak kettőt venne igénybe, annál jobb; gyakran nem állana az a megszámozott kérdések egész sorában, hanem egyetlen egy élénk, tiszta, szabatos kérdésben, mely hasonló feleletet idézne elő: gyakran egy a táblára vázolt alak többet ér, mint egy hosszú kimerítő leírás. Néha a tárgyi oktatás egy a helyi muzeumban, egy gyárban, vagy egy történelmi emléknél tett látogatásból fogna állani; vagy pedig megtenné a kellő szolgálatot egy helyismeri séta, az erdőben tett kirándulás, egy növényészet vagy bogarászat. Más alkalommal, magában az osztályban is minden könyvségitsége nélkül megejtendő gyakorlatok képezhetik a tárgyi oktatást; például, azt kívánja az ember a gyermekektől, hogy hozzanak a következő napra két oly fának levelét, melyeknek különböző voltára talán soha sem is gondoltak, a körtve és az almafáét, a fenyőét, vagy a nyárfák különböző nemeiből gyűjtsenek leveleket; vagy ez, vagy amaz közet, ilyen, vagy olyan

ásvány, fanem, vagy a vidéken előforduló iparcikk, de a mi az iskolai muzeumban nincs meg; mind alkalmas anyagul szolgálnak a tárgyi oktatásnál. Minden iskolai muzeumból kell hogy hiányozzék valami és épen nem neheztelnék meg, ha azt mondaná valaki, hogy minden iskolai nemzedék kötelessége az iskolai muzeumot újból megújából kiegészíteni saját maga keresményéből. Az ilyen kis iskolai muzeumok nagy előnye nem azoknak létezésében, de abban áll, hogy azt létesítsék a növendékek. — Más alkalmakkor, — és ezt gyakran kell ismételni, mert ez az az ismeret, melyet uagy nehezen lehet csak a gyermekek lelkébe véni — gyakoroljuk őket az iránytű használatában, a nap vagy a sark csillag segítségével való tájékozódásban.

Igy lehet a szemet is gyakorolni, a szemmértékben, hosszúság, távolság, felszín, suly és terj megítélésében. — Vannak lyceumainkban (mint gymnasiumainkban) a mennyiségtanban igen jártas növendékek, kik nem lennének képesek megbecsülni egy sik kiterjedését, egy zsák búza sulyát, vagy egy garmadt burgonya köbtartalmát. Azt óhajtanám, hogy egy növendék se hagyja el az elemi iskolát a nélkül, hogy ne sajátítson el ha nem is csalhatatlan szemmértéket, de legalább legyen gyakorlott a szemlélhető mértékekben, ez alapföltétel arra, hogy iskoláinkban általános elterjedést nyerjen a rajzolás.

Később, midőn a gyermekek szellemének ébersége fel van eképen költve, át lehet menni a tárgyak egyszerű és pusztá szemléléséről a hízamos, szabályszerű szemlélésre, apróbb tapasztalatokra, melyek már módszert követelnek: például, tavasszal figyelemmel kísértetjük növendékeinkkel és feljegyeztetjük napról napra egy aquariumban vagy szomszéd mocsárban lévő békafélék átalakulásainak egész sorát, így a közönséges békáét vagy tűzgyikét; vannak Svájcban 12—16 éves serdülő koru ifjakkból álló kis társulatok, melyek sok részletességgel és türelemmel így gyakorolják magukat az elemi természetrajz körüli kutatásokban. Más évben, vagy is inkább több év folyamában megfigyeltetjük velük, hogy a fák minő határozott időpontokban leveleznek, virágoznak, teremnek gyümölcsöket és megfordítva, mely rendben veszítik el azokat: hány ember jőne zavarba, ha megkérdenők, hogy melyik fa leveledzik hamarabb: a tölgy vagy a gesztenye!

Ime a kellelénél is több adattal bebizonyítva, hogy a tárgyi oktatásnak nincs ugy szólva határa egybütt, mint ott, hol önök ideje és ereje szabja a korlátot. Egyetlen egy ajánlatom mindannyiat magában foglalja: a tárgyi oktatás ne fadjuljon el soha sem szótanulással; mindig maga a tárgy tanítson és nem önök egy tárgy ötletéből.

A mit az amerikaiak object lessons (tárgyi leckék) névvel illetnek, az nem a tárgyakról tartott hanem a tárgyak által végzett oktatás.

EGÉSZSÉGÜGY.

2. Tiltott élv — csecsemőknél.

II.

A csecsemők fejlődésére ezen annyira károsan visszaható tényező az orvosok előtt már rég tudva van. A gyermek-gyógyászat terén nagy tekintéllyel bíró férfiak, mint Mayr, Kutsmaul, Marjolin, Wiederhofer, Bambeck stb. tették tanulmányuk tárgyává. Barte-Rilliet szerint némely csecsemő valódi dühvel úzi e szenvedélyt és hihetetlen nagy azon kisdedek száma, kik e kór nyomorékjai lettek, oly élv hatalmába esvén ez úton, mely nem áll összhangzatban zsonge korokkal és életerejükkel, hanem, ezeket jóval megelőzvé, a testi megerőtletés megtöri szervezetüket. Mint Marjolin írja, a párisi gyermek-orvosok hasonlóról panaszkodnak s az ottani kór- és szeretet-házakban szintén igen nagy százalékban fordul elő. Ép' így nyilatkozik az ösmert nevű angol-gyermek-gyógyász Johson B. is az angol asylumok és gyermek-kóródákról, s hogy a németországi ilyszerü intézetek sem mentek a bajtól, eléggé bizonyítják az oda való orvosi lapok hason tárgyú czikkei. New-yorki orvos Jakobi „On masturbation and Hysteria young chiloreu“ czimű művében az amerikai gyermek-világ valódi fekélyének mondja a csecsemők e betegségét. Fölsorolt adatait olvasva, valóban fájdalom tölti el az emberbarát szerető szívet.

De miként jutnak a gyöngye kisdedek, a következményeiben oly káros, oly messze kiható baj hatalmába?

A gyermeki kor legalsó foka az érzékiség. A csecsemő életét ez időben csaknem egyedül a gerinczagy befolyásolja. A gyerinczagy az első hónapokban fejlettebb levén az agynál, a csecsemő szervezete felett bizonyos mértékben egyeduralmat gyakorol. Az agy nagyobb növekedése és a gerinczagy feletti későbbi túlsúlya, — mely természetszerű fejlődés-menettől függ a gyermek további szellemi élete — csupán a csecsemőkornak, a gyermek-korba való átmenetelénél kezdődik. Ez időpontig, az öntudat fejledezésének kezdetéig, minden csecsemő érzéki életet él. Ez időszak pedig a kóros érzelmek átültetésére igen alkalmas, mert mint az élettani tapasztalatok bizonyítják, mind addig, míg a gyermekben az öntudat kifejlődésére nem jutott, érzékenysége a külbnyomások iránt fokozott. Egyes érzékei a fejlődés korszakában levén, testét főleg a környi idegzet uralja. Ennek útján az ismételt benyomás, a külről többszörösen fölkeltett inger telyesen öntudatlanul megszokottá, szükséggé, kívánt érzetté válik. Minél többször nyer vágya egy irányban kielégítést, annál jobban megszokja azt, annál többször igyekszik azt elérni, és így jut kifejlődésre hajlama. Ekkor természetesen még nem lehet szó jó és rosz hajlamról, de már igenis lehet azon képező elemek, azon közre működő részek végeredményéről, mely azok tervszerütlen, vélet-

len, de összhangzatos együtt működése folytán bizonyos vágyakodásra, hajlandóságra vezetvén létre jön; mely ha a tervszerű, helyes nevelési mód határai közt képződött, jó hajlamot, míg elhanyagoltság, ferde nevelés mellett rossz hajlamot képez. Ezek szerint ha a csecsemőben, valamely külinger által fölbolygatott ivarszervi idegei útján káros érzelmek ébresztetnek föl, ezek öntudatlanul is kedvelté, megszokottá, kívánt érzetté, s többszörös ismétlés esetében — rossz hajlamra vezetővé válnak. A polyás gyermekben tehát a nélkül, hogy ő fogalmával birhatna annak, mi az ösztön, mi a kék, a véletlenül, kórosan vagy bűnösen fölbolygatott nemi idegei által keltett vágy él ösztönszerűvé vált szükségét kielégíteni.

Ez idegek fölbolygatása, tevékenységre hozása pedig, szabad tetszés szerint szabályozható, az érettség rendes ideje előtt sok évvel fölébreszthető. Nem szükséges a kimért idejű fokozatos fejlődés; véletlen izgató befolyás vagy mesterkéltn erőszakkal is fölkelthető, mert az ivar-szervi idegek a gyermek születésekor már nagyobbára ki vannak fejlődve, mint az érzék-szervek, melyek föladatukkal, rendeltetésükkel még ismeretlenek, melyek lételük első idejében még szenderegnek s csak a külső hatások, mint fény és hang befolyása által keltetnek elsőben életre és gyakoroltatnak be arra, hogy azok fölvételét eszközölni képesek legyenek.

Az inger fölkelteése számtalan ok befolyásától függ. Gyakran egészen jelentéktelennek tetsző külhatás képez okot a nemi idegek fölzigatására. A leggyakoribbak és így első sorban tekintetbe veendőek közül álljanak itt röviden a következők: bélférgesek, fogjövés, túlságosan puha ágy, igen vastag alsó ruhák, meggondolatlanul nyújtott hevitő, izgató szerek élvezete, hideg fürdő, vagy hidegvizes mosogatás lefekvés előtt; rosszul alkalmazott pólyaruhák, helytelen fektetés és pólyázás, ha ezek következtében az altesti szervek nyomásnak vannak kitéve, a légzés akadályozva van, a vérkeringés hátráltatik és az altesti szervekbeu vértolulás idéztetik elő; továbbá vese, ivarszervi és gerincez-agy betegségek, a nemi részek tisztátlansága, e tájoni fölpállás, bőrkárosítás, oda tapadt idegen testek, éltesebb személyekkel való együtt alvás, más vagy hasonnemű romlott gyermekekkel való gyakori játszás stb. stb.

Néha azonban ez okok egyike sincs jelen. Ilyenkor egy a központi idegrendszerből kiinduló inger vezet rossz helyre a kezeckéket. Ez esetben a baj a legveszedelmesebb, mert a központi idegrendszer folytonos izgatottsága által a megtámadott gyermek egészségét folyton alább-alább súlyeszi. Ugyanis tökéletes circulus vitiosus idéz elő, a központból kiindulva a környi részekre sugárzik és a környi tájakról a központnak árt, az agy működését bénítja, sőt azt hosszabb időre tönkre teszi és utolsó sorban a legnehezebb betegülésekre, gyavalyatorés- és elmezavarra vezet.

Azonban fő forrása a kiseddek fölkelteett fajtalan

érzelmeinek kétségen kívül, az erkölcstelen cselekedekkel való gyakoribb érintkezés. Mindkét fölhozott esetünk az okok e kategoriájába tartozik s erre különösen fölhivom a t. szülők figyelmét. De figyelmeztetni kívánok még más tényezőkre is. Az ápoló-nők egyik legkedveltebb csitító szere, a csecsemők feje lágját és alteste gáti részét tenyerükkel dörzsölgetni, hogy a gyermeket eként bódult állapotba hozva, könnyebben elaltathassák. De a gátot meleg kézzel dörzsölve, a nemi idegek igen könnyen fölzigúlnak s bódító érzelmeket gerjesztenek. Ugyanez történik a tunya, lelketlen ápolónők és dajkák örömet alkalmazott mester-fogásánál is, ha a csecsemő alhasi táját és gyöngge részeit hasonló czélből csikládozzák. Ha ily meggondolatlan és méltán büntetendő eljárás többször ismételtetik, (mint 2-ik esetünkben is) csakhamar rendes paroxismus álland be, mely legmagasabb fokát a leghevesebb orgasmusban érve el nagy nemi kimerültségben, általános ellankadásban végződik. Az inger e fokán eltanulja a gyermek az utat és módot, hogy külsegély nélkül is orgasmusba merüljön. És azt rendre-rendre fölfödözvén gyakorlott szokásává, megrögzött sajátságává válik, a mi főleg azért vészt hozó, mert az érzékiség korszakát élő, öntudat nélküli gyermek is képes az önös érzés alapján megkülönböztetni a kellemest a kellemetlentől és eként azt, a mi benne kellemes érzést költ fel, örömet megszokja. Rossz szokását csecsemő korából áthozza kisedd, később gyermeki és serdülő éveibe. A korábbi évekből származó szokások terhes nyüge pedig mindenki előtt tudva van. Azok úgy szólván, kitörülhetlenül vésődnek be az érző és cselekvő rendszerbe, vagy mint mondani szokás: a szívbe és lélekbe. Csupán ritka erős akarat és eltökélés hatalmával irthatók ki onnan. Ezt pedig ki kívánhatná, nem is említve a csecsemőket, a kisedektől, serdülő gyermekektől? Azért a midőn őket so nem vádolhatjuk, sem azt nem kívánhatjuk tőlük, hogy rossz szokásukról önként lemondjanak, — teendőnk velők szemben abban áll, hogy nekik támaszt, segélyt nyujtsunk. Ennek megadása általában a szülők, főképp pedig az anyákra vár.

De miként segítsen a szülő e szegény áldozatok baján?

Dr. Incze Béla.

AZ ORSZÁGOS TANSZER-MUZEUM.*)

Az országos tanszer-muzeum eszméje az 1873. évi bécsi világkiállításon merült fel. Gönczy Pál, mint a kiállítási jury tagja megismerkedvén különböző országok kiváló tanférfaival, megegyezett velők, hogy kormányai-

*) Közlebről személyesen volt alkalmunk a tanszer-muzeum fontosságáról meggyőződni s azért szolgálatot véltünk tenni az ügynek, midőn e rövidke ismertetést a „Ker. Magvető“-ből átvesszük. Pirulva hallottuk, hogy a fővárosi tanítók közül is vannak, kik a t. m. t. soha meg nem nézték; óhajtjuk, hogy ne legyen egy vidéki tanító is, ki a fővárosban megfordulva, ez intézetet elkerü né.

Szerk.

kat felkérjék az általuk kiadott tankönyvek és taneszközök kölcsönös kicserélésére. Ennek eredménye lett, hogy a francia, württembergi, Svájc és az amerikai Egyesült-államok több államának kormányai a kiállítás után meg is küldték a rendelkezések alatti taneszközöket. De ez még csak fél eredmény volt; a magyar közokt. minister azonban pártfogása alá vevén az ügyet, még a közös külügyminister közbejöttével is sürgette a többi államok kormányait is. Így aztán lassanként Hollandia, Svéd-, Norvégország, Anglia, Németország, Svájc többi államai is megküldték taneszközeiket, sőt Törökország is 60 kötetből álló könyvgyűjteményt küldött. A külföldről jött tárgyakhoz hozzájárult a hazánkból összegyűjtött mindennemű tankönyv és taneszköz, melyeket egyesek, testületek, intézetek dicséretes buzgalommal adtak át mindenfelől a tanszer-muzeumnak.

A nagybecsű gyűjtemény már együtt volt, már most helyről s rendezésről kellett gondoskodni. A közokt. minister gyámolítása s áldozata mellett ez is haladt.

Ideiglenes helyiséget az orsz. gazdasági egyesület adott előbb ingyen, most némi bérért köztelki házában, hol a gazdasági muzeum is elhelyezve van.

A sokféle tárgyak rendezésében legtöbbit Mayer Miksa és Girókúti P. Ferencz fáradoztak, kik közül később amaz a tanszer-muzeum főfejgyelölőjévé, ez rendező felügyelőjévé neveztetett ki a közokt. minister által.

A tanszer-muzeum szervezetéhez tartozik még egy szintén a minister által kinevezett állandó szakbizottság, melynek feladata minden beérkező tanszert megbirálni, arról jelentést tenni, a kiválóan jó és célszerű taneszközök nagyobb mérvű előállítására s terjesztésére nézve javaslatokat adni.

Az orsz. tanszer-muzeum rendeztetvén, 1877-ben nyitattott meg s adatott át a nyilvános használatnak.

Ezekből látni, hogy az orsz. tanszer-muzeum nem egyéb, mint egy állandó tanszer-kiállítás, hol a szakember és tanügybarát együtt látja a külföldi országok tanintézeteiben használt tankönyveket, taneszközöket és minden e körbe tartozó tárgyakat és a hazai különféle tanintézetekben használt, vagy használatra ajánlt hasonló tárgyakat, a hol kell magyarázattal ellátva, megvilágítva.

Tájékozást nyerhet itten bár ki, hogy mi szükséges egy elemi, vagy bármely más iskolához? Melyek a legegyszerűbb felszerelési dolgok s taneszközök? Összehasonlítás által meggyőződést szerezhet egyik vagy másik tárgynak előnyeiről vagy hátrányairól más hasonló tárgyakkal szemben? Mibe kerül ez vagy ama tanszer, hol kapni legelőnyösebben? sat.

Továbbá célja a tanszer-muzeumnak a honi tanszer-ipar előmozdítása; ide jöhet ugyanis az asztalos, a mechanicus, a tanszerárus, s mintát vehet a legcélsebb padokról, táblákról, szekrényekről, írószerekről, a természettan tanításához szükséges készülékekről, természetrajzi gyűjteményekről, stb. aztán utánozhatja, a mi jót s szükségost lát s értékesítheti tapasztalatait a maga s a közügy érdekében.

S valósággal már is nagy lendületet vett a tanszer-ipar a tanszer-muzeum fenállása óta; igen sok dolgot állítanak elő a fővárosi és vidéki iparosok, melyeket eddig rendszerint külföldről szoktak hozatni.

Természetes, hogy a tanszer-muzeum folyvást gyarapodik. Iparos és tanember bármely jónak vélt felszerelési tárgyat, vagy taneszközt, ha csak csekélyebb módosítással is előállít, azt igyekszik beküldeni ismertetés s esetleg terjesztés végett. Gyarapodik továbbá szerzés által is.

A mi az állandó szakbizottság által célszerűtlennek találta, annak a tanszer-muzeumban nem adatik hely.

A tanszer-muzeum jelenleg három teremben van elhelyezve. Az I. terem egy jó népiskola képét adja, arra minden, a mi egy iskolába s azt illetőleg szükséges, ezen teremben kellő elhelyezéssel látható. — A II. teremben vannak az iskolai könyvek, térképek, mindennemű számláltató táblák s képek (természetrajzi, építészeti, művészetet, mesterséget, kézműveket szemléltető, bibliai fali táblák, rajzminták sat.) — A III. teremben vannak a természet- és vegytani eszközök, kisdédövó dai játéktárgyak, szeretetházi iparkészítmények, vakok- és siketnémák-intézeteinek taneszközei, földgömbök, dombor művek, mértani alakok, házi s női kézimunkák, számoló-gépek, testgyakorlati eszközök sat.

A mostani helyiség csak ideiglenes és elég szűk. Ohajtandó volna, hogy e nagybecsű országos gyűjteménynek minél előbb megfelelő, állandó helyisége legyen.

Továbbá ohajtandó volna mindenekfelett, hogy az ország minden részéből minél több tanító, tanár, tanügyi előljáró látogassa meg alkalmilag a tanszer-muzeumot s okuljon az ott tapasztaltakon.

Az egyes tárgyak s csoportok részleles ismertetésébe s jellemzésébe nem cserkedhetünk, mert közleményünket igen hosszuvá tenné. Ez alkalommal csak általános ismertetését kívántunk adni a tanügyet illető eme egyik legfontosabb országos intézetnek, mely az utobbi években, mintegy magától, figyelemre alig méltó kevés költséggel jött létre, s melynek tanügyünk fejlesztésére bizonyára nagy befolyása leend.

B. n.

KÖZOKTATÁSÜGYI ENQUÊTE.

(Folytatás.)

Egy hivatalos jelentés szerint az osztrák tartományokban azon mértékben emelkedik a buzgóság az iparos tanulóktól oktatása iránt, a mint szaporodnak a mesterek, a kik maguk is végeztek ipariskolát. Oly igazságok ezek, a melyeket minden nép művelődési története igazol. Egyes községekben szintűgy áll, mint az államokban, hogy felülről terjed alá a világosság. A mely állam ennél fogva a nép jobbmódú fensőbb osztályainak, a nemzet e nagy középosztályainak művelését elhanyagolná, általában vétene a népoktatás érdekei ellen. A mit a nemzeti közoktatás rendszere

egyik fő kellékének mondtam, hogy egyszersmind a nemzet minden osztálya oktatását fölkarolja, határozottan elmondhatni a népoktatás rendszerére is. Népoktatási rendszer, amely csak az elemi oktatásra terjed, s a felsőbb népoktatás együttes, párhuzamos fejlesztéséről nem gondoskodik, a nép érdekének egyáltalában nem felel meg. A hasznos ismeretek terjesztése a nép között valósággal csak a felsőbb népoktatással veszi kezdetét. Mire képes még általában elemi oktatásunk, mutatják a középiskolák hivatalos jelentései a miniszteri előterjesztésben.

Am fejlesszük tehát egyidejűleg az elemi és felsőbb népiskolát; hallám mondani, de minek kétféle felsőbb népiskola?

Ha most volna szőnyegen egy új népiskolai törvényalkotása, ezt a kérdést kétségkívül érdekes volna megvitatni. S talán nem volna nehéz dolog megmutatni, hogy a községeknek vagyoni viszonyaik szerint szintűgy választást lehetne adni a négy és hat éves polgári iskola közt. A felsőbb népoktatás ügye bizonyára nem vesztené ily egyszerűsítés által. De kérdem, érdekes-e most, a midőn minden téren, a közoktatás terén is annyi a törvényhozás tennője, a népoktatási törvényt oly lényeges részében revisió alá venni s a chablonok embereinek a hat, nyolc vagy nem tudom hány osztályú népiskolák pártolójának meddő vitáját s mindazon ellentétes nézeteket, rokon- és ellenszenveteket, tévtanokat, a melyeket fentebb is érintettem, újra felidézni — csupán a rendszer egyszerűsége végett? Nem látjuk-e, hogy a felsőbb népoktatás terén másutt sincs meg az egyszerűség, sőt nagyobb változatosságot hozott be koronként az élet és a törvényhozás? Említettem, magában Poroszországban is az alsó és felső, latint tanító és nem tanító polgári iskolák mellett a csonkább vagy kevésbbé csonka reálisiskolákat. Mennyivel egyszerűbb a mi rendszerünk? A hat éves elemi oktatás betetőzéseül felsőbb népiskola három évi tanfolyammal; s azon e'emek számára, a melyek városokban eddig is a középiskolák alsóbb osztályaiába tódultak, egy új középiskola, az ő szükségüknek megfelelő szervezetű, hat éves tanfolyammal. S a kétféle felsőbb népiskola egyaránt fejlődésnek indult. Csaknem egyenlő számmal állanak fenn. Mind a kettőnél szükség volt eleinte egyes esetekben állami segélyvel támogatni a községek áldozatkésztségét. De számos község van, a melyek minden segély nélkül, saját erejükön hozták létre és tartják fenn felsőbb népoktatási intézeteiket, különösen polgári iskoláikat is. S örömmel hallottuk a hivatalos adatot, hogy a nagyobb községek hajlama inkább a tökéletesebb intézetek, a polgári iskolák felé hajlik. Más részről több község a vidék szükségére szerint már gazdasági vagy iparos oktatással töltötte meg a felsőbb népiskolát. Miért ez örvendetes, ez egészséges fejlődést megzavarni a felsőbb népoktatás újraszervezésével, vagy e kérdésnek csak felvetésével is?

A felső népiskolák és polgári iskolák tanulóinak száma felülmúlja már is a reálisiskolák növendékeinek számát. Csupán a fiu-iskolák növendékeit értjük; nem is említve, a nagy hasznot, a melyet különösen a polgári iskolák a le-

ány-növelés terén tesznek. S meg kell jegyeznünk, hogy a polgári iskolák oly körökben hódítanak főleg, a melyek eddig felsőbb népoktatásban nem részesültek, növendékeik szaporodása még eddig csak igen kis mértékben esik a középiskolák rovására. A reálisiskolák veszteségét feltaláljuk azon szaporaságban, a melylyel a gymnasiumok dicsekedhetnek. A szülők természetesen nem könnyen tudják magukat elhatározni, mire neveltessék tíz éves gyermekeiket. Hogy az elhatározást minél hosszabbra halaszthassák, oly intézetbe küldik gyermekeiket, a melyből legtöbb irányban lehet menni. Tudományos pályákra képező középiskoláink ezen okból nem könnyen menekülhetnek a ballasztól, a mely alsóbb osztályaiakat terheli. Leginkább úgy vélték segíthetni ez intézeteken, ha a középoktatási intézetek egyáltalában úgy szervezetnek, hogy az átmenet egyikből a másikba, legfőlebb egy tantárgy utánpótlása mellett, legalább az első években lehetővé tétetik.

A magyar törvényhozás, a polgári iskolák szervezése alkalmával is kimondotta ezt az elvet. Azonban mit tapasztaltunk? Ma már a tudományos pályákra képező középiskolák, gymnasiumok és reálisiskolák alsóbb osztályainak szervezete is sokban eltér, a mint e körülményre ez onqueto egyik tagja is figyelmeztetett bennünket. Minél inkább uralkodóvá válik az egyes tanintézetek szervezésében azon intézetek főcélja; minél szorosabb összhangzásba hozatnak, e főcél szem előtt tartása mellett, az egyes intézetek alsó és felső osztályai: annál nagyobb ellentétek állanak elő a különböző középiskolák alsó osztályai között is. S ez ellentétek kiegyenlítése azon intézetek rovására történik, a melyeket az előbb rendezett intézet-szervezetéhez, utóbb kell módosítani. Sajnosan kellett ezt érezniök a polgári iskoláknak, a midőn majd a reálisiskolák, majd a gymnasiumok szervezetében tett módosítások szerint az ő tantervökön is minduntalan módosítások tétettek. Nem csoda ennél fogva, ha mindinkább uralkodóvá kezd válni a paedagógok közt az a nézet, hogy az egyes tanintézetek szervezésénél egyedül azon intézetek célja lehet irányadó; s hogy minden intézet csak azon növendékekre lehet tekintettel, a kik az intézet részére kijelölt irányban kívánják magokat kiképeztetni.

De minél hajlanlóbbak vagyunk elfogadni e nézetet, annál szükségesebbnek kell tartanunk, hogy a közoktatási törvényhozás és kormányzat az ingadozó szülék tájékozására, s elhatározásuk könnyítésére tegye meg mindazt, a mit lehet.

Sokkal inkább uralkodó az anyagi, a kenyérkereseti irány még felsőbb oktatásunk terén is, hogysen rosznéven vehetnők a középosztály azon részének, mely tudományos pályára nem törekszik, ha tudni akarja az előnyöket, a melyeket több évi oktatás után, kellő általános műveltség megszerzése mellett, várhat gyermekei részére. Szükséges e végett mindenkéül előt határozottan kijelölni a polgári iskolák, mint előkészítő intézetek kapcsolatát más tanintézetekkel, mint például a praeparandiával s a közép gazdasági, kereskedelmi, iparos szakiskolákkal; meghatározni, mely tanintézetekre készít elő, mely életpályákra ad képesítést a polgári iskolák négy osztálya, melyekre képesít az egész

tanfolyam bevégezése. Mennyi hivatal van a kezelő és állam-üzleti szakokban a postánál, távirvánál, vasutaknál, intézetknél, vállalatoknál, a melyekre az a miveltség, melyet a polgári iskolák nyújtanak, teljesen elegendő. S ha megadott a hatosztályú reáliskola bevégezése után az egyévi önkényesség előnye: lehet-e ok megtagadni ezt az előnyt attól, a ki a polgári iskola hat osztályát sikerrel végzi be? Ez az előny bizonyára jótékony hatással lesz a tanintézet felsőbb osztályainak emelésére is.

Még egy kérdésre nézve kell nyilatkoznom ez uttal. S ez: a felsőbb népiskolák és a polgári iskolák viszonya általában a szakoktatáshoz.

(Vége következik.)

IRODALOM.

A magyar királyság földrajza. Ipariskolák és a népiskola felsőbb osztályai számára írta Kiss Sándor, a kolozsvári polgári-, ipar- és felsőbb kereskedelmi iskolában a földrajz tanára. Kolozsvárt, 1879. Kiadja a kolozsvári ipariskolákat felügyelő bizottság. E könyv csak szerzőnél kapható — Kolozsvárt, polgári iskola épület; — ára egy példánynak 40 kr. — 84 lap. — E könyv felett ítéletet mondani, miután annak írója lapunk szerkesztője, nem vagyunk illetékesek. Mindazonáltal pályatársaink tájékozásául legyen szabad az „Előszó”-ból itt egy néhány sort idéznünk:

„Könyvemet úgy igyekeztem mindenképp felett megírni — mondja a szerző, — hogy az ne csupán egy száraz névtár legyen a tanuló ifjuság kezében. Meg vagyok győződve, hogy olyan földrajzi tankönyv tanításával, mely egy csomó historiai, statistikai stb. adattal tömi meg a gyermek emléket, anélkül, hogy ezek és a talaj közöttük és okozati összefüggést keresne: egy ilyen könyvvel nem hogy használnánk, de határozottan károsan hatunk a serdülő ifjuságra. Az ilyen tankönyv a tudomány mai előhaladott álláspontján nem érdemli meg a „földrajz” nevezet, az egy zavaros encyklopedia, mely a míg egyfelől túlterheli az emlékező erőt, nem ad anyagot a gondolkodó tehetségnek s így a szándékolt képzés helyett épen — ne féljünk kimondani — butit.

Hogy könyvemben adok anyagot mind a gondolkodó, mind az emlékező tehetségnek: azt tudom; de hogy — tekintve a növendékek fejlettségét is — mennyiben sikerült ez anyagot egyensúlyba hoznom: azt ítéljék meg pályatársaim.

A főszólyt hazánk megismertetésénél a természet-tani viszonyok feltüntetésére fektettem, mert ezek a hazát alkotó föld fő-fő elemei; ez a rész az állandó és változatlan. A hegyekkel nyújtom azt, ami azokkal ok- és okozati kapcsolatban áll: a bányák, ásványos forrásokkal bíró és bortermelő helyeket. A többi említésre méltó helységeket részint a vizek, részint az alföldök tárgyalásával kapcsolom össze. De igyekeztem általában az összes földrajzi tényezőket, mint egy nagy egésznek összefüggő, összhangzó részeit a tanuló elé állítani; éreztetni igyekszem, hogy a földalkattól függnek a vizek, e kettőtől az éghajlat, ezektől együtt a termények, — s mindezekről a lakosok állapota. — Vagy rövidebben szólva: Rit-

ter Károlynak, az összehasonlító földrajz halhatatlan nevű megalapítójának elveit próbálom meg a tankönyvecskében annyira, mennyire a népiskola kimért köre mellett ezt kivihetőnek és megengedhetőnek gondolom, az alsóbb oktatás terére is levinni. Teszem pedig ezt azért, mert a gyakorlati téren szerzett tapasztalatból meggyőződtem, hogy a földrajz tanításával e nélkül maradandó eredményt nem érhetünk el; e nélkül a tárgynak megbecsülhetetlen érelem-fejlesztő hatását nem értékesíthetjük.

Meglehet akadnak, kik az itt kifejezést nyert nézetemen „megbotránkoznak”. Az ilyenek megnyugtatósára legyen szabad csak két körülményre hivatkoznom: nevezetesen: 1. Én a Ritter elvei szerint kezelem a tárgyat s bár vannak 10—11 éves tanítványaim is, olyan nehézségek még nem gördültek utamba, melyek miatt a módszerrel szakítani csak gondolnom is kellett volna. 2. Epen a módszer alkalmazásával tehetünk csak eleget az elemi tanítás azon fő-fő alapelveinek: szemléltetve tanítunk! Ha összehasonlítani akarunk, szemléltetnünk kell, — míg viszont: szemléltetés nélkül, nem hasonlíthatunk.

Nem akarom elvitatni ugyan, hogy a módszerrel igen sok visszaélést lehet elkövetni, de ez még nem bizonyítja maga a módszer ellen, mert bármelyikkel is visszaélhetünk. De egy tapintatos tanító, meg vagyok győződve, nem fog minden lépten nyomon összehasonlításokat erőszakolni, mindenütt a szükségszerű eredményt keresni, a dolgok végökát kutatni. Ily eljárás nem a mi munkakörünk, s ha még is idáig haladnánk: a siker elmaradásáért okozzuk önmagunkat” stb. — Szerzőnek itt idézett szavai nyújthatnak némi tájékoztatást pályatársainknak a mű értéke felől; s még ha annyit megjegyzünk, hogy a könyvet, amár csak néhány nap óta hagyta el a sajtót, már is több erdélyrészi népoktatási tanintézet tankönyvül fogadta: a magunk részéről eleget mondtunk tájékoztatásul.

VEGYESEK.

— Bárány J. Gynlát, lapunk jó nevű munkatársát az a megérdemelt kitüntetés érte, hogy a csurgói tanítóképezde igazgatójává neveztetett.

— Koós Ferencz, az erdélyi részek egyik légtelenyebb tanfelügyelője, egy román nyelvű „Beszéd- és értelemgyakorlatok” című tankönyvet rendez sajtó alá.

— Az eperjesi collegium jogakadémiájában a jövő 1879/80 iskolai év elejétől fogva a szabályszerű előadások mind a négy folyamában meg fognak kezdeni. — A szabályszerű beiratások ideje 1879. évi szeptember 1-től 8-ig tart. O. Végh Dániel, coll. jegyző.

— Sebestyén Gyula világtörténete megszűnt. Sajnos, hogy e sokak által kedvelt mű, többek pártfogása hiányában háttérbe szorult.

— A magyar hirlapirodalom fennállásának 100. évfordulója alkalmából, eddig ennek megjelent összes termékeiből kiállításra rendez Szál Antal Aradon. Rendeztetik pedig az aradi vértanúk emlékszozárnak javára.